

ทำไมจึงไม่มีรางวัลโนเบล (Nobel Prize) สาขานิพัตศาสตร์

มิสเตอร์อัลเฟรด โนเบล

มีคำถามที่ค้าใจนักคณิตศาสตร์หลาย ๆ คนว่า เหตุใดมิสเตอร์อัลเฟรด โนเบล (Alfred Nobel) ที่ได้สูญสิ้นสุดสันติสุขทั่วโลกเพื่อเป็นกำลังใจกับคนในหลากหลายสาขา จึงมองข้ามที่จะให้รางวัลกับคนในสาขานิพัตศาสตร์ไปเสียเล่า

มีเรื่องเล่าขานปากต่อปากไปทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันการศึกษาชื่อดังทั่วในยุโรปและอเมริกา เช่นว่า คุณโนเบลนั้น ไม่ถูกกับนักคณิตศาสตร์ท่านหนึ่ง และกล่าวว่า นายคนนี้จะได้รางวัลโนเบลของเข้าไป ก็เลยไม่ตั้งรางวัลในสาขานิพัตศาสตร์ดื้อ ๆ คระจะทำไม่ (ก็เขายังคงตั้งรางวัลเองนี่)

บางแหล่งก็ว่า ในเบลถูกนักคณิตศาสตร์เย่งแ芬หรือภรรยาไป ทำให้ในเบลเกลี่ดันนักคณิตศาสตร์ไปตัดขาดชีวิต ในเรื่องเล่าทั้งสองเรื่องนี้ บางครั้งไม่ได้ระบุว่า นักคณิตศาสตร์ตัวดันเหตุนั้นเป็นใคร แต่บางครั้งคุณแมกนัส มิตแทก-เลฟเฟลอร์ (Magnus Mittag-Leffler) นักคณิตศาสตร์ชื่อดังชาวสวีเดน (คนชาติเดียวกับคุณโนเบล) ได้รับเกียรติให้เป็นตัวรายในสองเรื่องนี้ เราจะตรวจสอบเรื่องเล่าทั้งสองเรื่องนี้ว่า มีมูลความจริงเพียงใด

เรื่องเล่า (myth) ที่หนึ่ง : ในเบลถูกเย่งแ芬

เมื่อตราชสอบดูแล้ว ปรากฏว่า คุณโนเบลท่านไม่เคยแต่งงานเลยต่างหาก ดังนั้นท่านจึงไม่มีภรรยาจะให้โครมาเย่ง แล้วเป็นไปได้ไหมว่า คุณโนเบลจะถูกคุณมิตแทก-เลฟเฟลอร์เย่งแ芬ไปตั้งแต่อนยังหนูมี ก็เลยไม่แต่งงานไปตลอดชีวิตเสียเลย แต่ซ้ำก่อน โนเบลได้อพยพจากประเทศสวีเดนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๘ เพิ่งจะอายุได้ ๑๙ ปี ความแตกต่างทางอายุตอนนั้น ไม่น่าที่จะทำให้ท่านทั้งสองเย่งผู้หญิงคนเดียวกันได้

ยังกว่านั้น ยังไม่เคยมีหลักฐานใดว่า คุณโนเบลถูกนักคณิตศาสตร์เย่งแ芬 ถ้าคาดตัดสิน ก็คงพิจารณาเรื่องเล่านี้ว่า ไม่มีมูลความจริงแต่อย่างใด

เรื่องเล่า(myth) ที่สอง : ในเบลไม่ถูกกันกับนักคณิตศาสตร์คนหนึ่ง

กรณีในเบลกินเกาเหลา(ไมกินเส้น) กับนักคณิตศาสตร์นั้น ไม่เคยออกจากการปากของคุณโนเบลเอง และตัวร้ายตามท้องเรื่องคือคุณมิตแทเก-ເلفเฟลอร์นั้น ที่เคยได้รับการมอบหมายให้เจรจาธุรกิจกับคุณโนเบล ผู้หากหั้งสองคนมีเรื่องกันก่อนหน้านั้น ก็คงจะไม่ได้รับมอบหมายให้ทำการเจรจา หรือถ้ามีเรื่องหลังจากนั้น คนที่น่าจะเจ็บใจก็คงจะเป็นคุณมิตแทเก-ເلفเฟลอร์มากกว่า เพราะว่าโนเบลอยู่ในฐานะผู้ให้คุณให้โทษในการเจรจาธุรกิจนี้

เรื่องที่น่าจะเป็นจริง

ไม่มีใครบอกได้ว่า เหตุผลแท้จริงที่โนเบลไม่ได้สร้างรางวัลสำหรับคณิตศาสตร์คืออะไร ความลับนี้ได้หายไปพร้อมกับการเสียชีวิตของท่านเสียแล้ว

โนเบลเป็นนักวิทยาศาสตร์และกล้ายเป็นมหาเศรษฐีตั้งแต่ยังหนุ่มด้วยสิ่งประดิษฐ์คือระเบิดไดนาไมต์ และได้สร้างบริษัทและห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์เป็นประเทศมากกว่าสิบประเทศ

สิ่งที่รับกวนจิตใจท่านตลอดมาคือการที่ไดนาไมต์ได้กล้ายมาเป็นเครื่องมือประหัตประหารมนุษย์ด้วยกันเอง แทนที่จะเป็นเครื่องมือใช้ระเบิดอุดมคงค์ หรือช่วยในการดันหาแร่ธาตุดังที่ท่านตั้งใจไว้แต่แรก

ท่านได้ประกาศจัดตั้งรางวัลโนเบลด้วยทุนส่วนตัวของท่านเมื่ออายุ 63 ปี ก่อนที่จะเสียชีวิตในปีต่อมา รางวัลนี้จัดตั้งเพื่อเป็นเกียรติกับผู้เกี่ยวข้องกับสิ่งประดิษฐ์หรือการค้นพบที่เป็นประโยชน์กับมวลมนุษยชาติ แรกเริ่มเดิมที่รางวัลนี้มีห้าสาขา คือในสาขาวิศึกษา, เคมี, การแพทย์, วรรณกรรม, และสันติภาพ ต่อมา มีการเพิ่มเศรษฐศาสตร์เป็นสาขารอง หลังโดยธนาคารแห่งสวีเดน (Bank of Sweden) เป็นผู้ออกทุน

ถ้าจะเดากันว่าโนเบลซึ่งมีใจเป็นกุศลที่จะอุทิศเงินของท่านเพื่อเป็นประโยชน์กับมนุษย์ทั่วโลก จะมีคติกับคณิตศาสตร์ด้วยเหตุส่วนตัวเข่นนี้ เรายาจะดูถูกคุณโนเบลเกินไป

เหตุผลที่น่าเชื่อถือที่สุดคือ โนเบลไม่เคยมีความคิดอยู่ในสมองเลยว่าท่านจะให้รางวัลในสาขาวิคณิตศาสตร์ โนเบลเป็นนักเคมีและนักพิสิกส์จึงเป็นธรรมชาติของท่านที่จะมองเห็นความสำคัญของศาสตร์ทั้งสองนี้ ในขณะเดียวกัน โนเบลเป็นนักคณิตศาสตร์ด้วยเหตุส่วนตัวเช่นนี้ เขายังคงเป็นผู้รับรองค์เพื่อสันติภาพคนหนึ่ง จึงตั้งรางวัลในสาขาวิวรรณกรรมและสาขาวิสันติภาพ สำหรับรางวัลทางการแพทย์นั้น เป็นเรื่องง่ายที่เราจะเห็นว่าสาขานี้เป็นประโยชน์กับมนุษย์เพียงใด

สำหรับคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์พื้นฐานของศาสตร์ทั้งหลายนั้น ท่านอาจจะเห็นความสำคัญอยู่ แต่ไม่เห็นว่า การค้นพบใหม่ ๆ ทางคณิตศาสตร์จะมีผลกระทบโดยตรงอย่างฉบับพลันต่อมนุษย์ได้อย่างไร จึงได้ละเว้นรางวัลในสาขา นี้เสีย (จริงหรือไม่จริงอย่างไร นักคณิตศาสตร์คงจะต้องช่วยออกแรงกันทำให้คนเห็นความสำคัญของสาขางานให้ได้ นะครับ)

อีกเหตุผลหนึ่งที่เป็นไปได้ก็คือในขณะนั้น สวีเดนก็มีรางวัลสาขาวิคณิตศาสตร์จากพระมหากษัตริย์ของสวีเดน เป็นผู้ทรงพระราชทานอยู่แล้ว ในเบลอajax คิดว่าเป็นเรื่องไม่สมควรที่จะมีรางวัลใหญ่ทางคณิตศาสตร์ซ่อนทับกับรางวัลของพระองค์

อย่างไรก็ตามยังมีนักคณิตศาสตร์หลายคนที่ได้รับรางวัลโนเบล เพราะผลงานได้รับการประยุกต์ในสาขาอื่นได้ เช่น จอห์น แอนช เป็นต้น